

Ondanks de bescheiden belangstelling voor coniferen staan de ontwikkelingen bij *Chamaecyparis* niet stil. Door het alsmaar kleiner worden van de Nederlandse tuinen worden er met name steeds meer dwerg- en zuilvormen geïntroduceerd.

Tekst: Emiel van den Berg
Fotografie: Edwin Smits

Binnen het coniferengeslacht *Chamaecyparis* is veel variatie aan groeivormen. Er zijn opgaande soorten die tientallen meters hoog worden - gesnoeid te gebruiken voor haag- en er zijn spreidende soorten met een bescheiden hoogte. Ook zijn er dwergvormen waarvan sommige na verloop van jaren toch nog flink uitgroeien en andere jaarlijks hooguit een paar centimeter groeien. Ook bij de bladkleur is er variatie. Uiteraard zijn er groene vertegenwoordigers, maar ook de kleuren (groen)geel en (grijs)blauw komen voor. *Chamaecyparis* behoort tot de cipressenfamilie, de Cupressaceae, waartoe ook *Juniperus* en *Thuja* behoren. De wetenschappelijke naam bestaat uit de woorden *chamai*, dat laag betekent, en *kuparissos*, dat is te herleiden tot *cipres*. Letterlijk vertaald betekent *Chamaecyparis* dus 'op cipres gelijkende lage plant'. De aanduiding dwerg- of schijncipres, zoals de Nederlandse naam luidt, verduidelijkt deze vertaling. De belangrijkste soorten zijn *C. lawsoniana*, *C. obtusa* en *C. pisifera*.

ZUILVORMEN

C. lawsoniana reikt in zijn natuurlijke groeigebied tot vijftig meter hoogte. De soort kent vele cultivars waarvan enkele zuilvormen tot voor kort nog populaire haagplanten waren. Naast de bekende 'Columnaris' zijn 'Stewartii' en 'Golden Wonder' enkele voorbeelden. Door problemen met de bodemschimmel *Phytophthora* zijn veel van deze hagen inmiddels vervangen door hagen van bijvoorbeeld *Cupressocyparis x leylandii* en cultivars van *Thuja occidentalis*. Overigens zijn inmiddels vanuit de Verenigde Staten *Phytophthora*-resistente onderstammen gekomen waarop (solitair)cultivars geënt kunnen worden. Mits de entplaats boven de grond blijft, is er dan geen *Phytophthora*-probleem meer. Binnen het sortiment van *C. lawsoniana* vinden vooralsnog weinig veranderingen plaats. De in ontwikkeling zijnde 'Kingswood' is noemenswaardig omdat deze takmutatie uit 'Columnaris' een bij-

Chamaecyparis pisifera 'Filip's Happy Day'

Nieuwe dwergvormen bij *Chamaecyparis*

zondere zwavelgele kleur heeft. Wat dwergvormen betreft heeft *C. lawsoniana* veel te bieden. Als eerste zijn er de populaire opgaande vormen als 'Ellwood's Gold' en 'Ellwood's Pillar'. Geen echte dwergen maar wel langzaam groeiend en door snoei tot compacte zuil te knippen. Zeer compacte groenbladige vormen zijn 'Nana', 'Green Globe' en 'Pygmaea'. De cultivar 'Minima Glauca' is veel gekweekt en groeit na een aantal jaren uit tot een kleine bolvorm. 'Minima Aurea' is de geelbladige vorm. Inmiddels zijn er een aantal interessante nieuwkomers verschenen. Centraal bij die nieuwkomers staat de bladkleur en de groeivorm. Zo is er meer aandacht gekomen voor traag groeiende variëteiten die geschikt zijn voor de kleine tuin. Behalve compacte groeiers zitten er bij de nieuwkomers ook zuilvormen en treurvormen met een smalle opgaande habitus. Noemenswaardig zijn de selecties uit zaailingen van 'Diks Weeping'. De geelbonte 'Filip's Golden Tears' (gouden medaille op Plantarium 2007) en de groene 'Filip's Tearfull' (bronzen medaille op Plantarium 2008) zijn opgaand groeiende treurvormen die smal blijven.

ROTSTUIN

Binnen *C. obtusa* bevinden zich meerdere langzaam groeiende cultivars. De bekendste dwergvorm is 'Nana Gracilis' maar deze haalt uiteindelijk twee meter hoogte. De minder gekweekte 'Nana' groeit compacter. Uit zaailingen van 'Nana

Gracilis' zijn de afgelopen jaren nog compactere vormen op de markt verschenen. De Amerikaanse coniferenliefhebber Ed Rezek selecteerde de traag groeiende 'Rezek's Dwarf' en 'Rezek Seedling'. 'Leprechaun' en 'Juniperoides' zijn andere compacte cultivars. Het Amerikaanse bedrijf Ise-ly bracht ook nieuwkomers op de markt waarvan 'Gemstone' een introductie is die in Europa nog maar bescheiden wordt gekweekt. Binnen de soort *C. pisifera* zijn het voornamelijk de dwergvormen met draadvormige twijgen die opvallen. 'Filifera' en 'Filifera Aurea' zijn de dwergen van boven de 1,5 meter hoogte en 'Filifera Nana' en 'Sungold' blijven kleiner. Nieuw is de nog compacter groeiende 'Golden Mop', geschikt voor aanplant in de kleine rotstuint of in een trog. 'Filip's Happy Day' is een zaailing uit 'Plumosa Compressa'. Het bijzondere van deze cultivar is dat de crèmekleurige voorjaars scheuten mooi contrasteren met het volwassen groene loof. De minder bekende *C. thuyoides* - een matig winterharde soort - kent enkele interessante dwergvormen. Kenmerkend voor deze soort is de wat onregelmatige vertakking en het dicht opeengroeien van de jonge twijgen. Er zijn enkele blauwbladige vormen waarbij het loof in de winter bruinpaars verkleurt. 'Ericoides' en de kleiner blijvende 'Heatherbun' zijn daar twee voorbeelden van. 'Versent' (BLUE ROCK) is een recente introductie die heel traag groeit.